

Değerli Meclis Üyeleri,

Her konuşmamda size Türkiye ekonomisine ilişkin önce güncel durumu, sonrasında da Türkiye'nin gerçek gündemini anlatmaya çalıştım. Zira Türkiye gibi hareketliliğin eksik olmadığı bir ülkede, sürekli güncel takılıp kalırsanız hiçbir zaman gerçek gündemi konuşamazsınız. Bugün de sizlerle öncelikle Türkiye ekonomisi ne durumdadır sorusunun cevabını arayacağız. Sonrasında da Türkiye'nin gerçek gündemi olduğunu düşündüğüm yenilikçilik ve girişimcilik konularındaki durumumuzu paylaşacağım. Genel resme baktığımızda görüyoruz ki, geçtiğimiz ayda Türkiye ekonomisinde işler beklediğimiz gibi gitti. Sanayi üretimi Haziran ayında, önceki yılın aynı ayına göre artış gösterdi. Takvim etkisinden arındırılmış sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, 2017 yılı Haziran ayında madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %0,5 azalırken, imalat sanayi sektörü endeksi %3,8 arttı. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılması durumunda dahi sanayi üretiminin, geçen senenin aynı ayına göre artış gösterdiği görülmektedir. Sanayi ciro endeksine baktığımızda; 2017 yılı Haziran ayında bir önceki yılın aynı ayına göre imalat sanayi sektörü %22,5 yukarıda görünüyor. Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası işbirliği ile yürütülen tüketici eğilim anketi sonuçlarından hesaplanan tüketici güven endeksi, Temmuz ayında bir önceki aya göre yüzde 1,9 oranında arttı; Haziran ayında 70 olan endeks değeri Temmuz ayında 71,3 oldu. Ekonomik güven endeksi Temmuz ayında bir önceki aya göre %4,5 oranında artarak 98,9 değerinden 103,4 değerine yükseldi. Tüm bu unsurlar bir arada değerlendirildiğinde; geride bıraktığımız Temmuz ayında ekonominin öncü göstergelerinin, pozitif gelişmelere işaret ettiği rahatlıkla söylenebilecektir. Diğer taraftan son 4 aydır azalan işsizlik Mayıs ayı itibari ile %10.2'ye geriledi. Ancak geçen seneye kıyasla işsizlik ne yazık ki halen yüksek. Öncelikle tek haneye gerilemesi gereken işsizlik rakamı konusunda ümidimizi kaybetmedik. Bildiğiniz üzere genç bir nüfusa sahip Türkiye'nin her yıl yaklaşık 1 milyon kişiye iş bulması durumunda işsizlik oranı aynı kalmaktadır. Mayıs ayına kadar geriye dönük 1 yılda Türkiye ekonomisi 620 bin kişilik yeni istihdam yaratmayı başardı. Buna karşılık işsiz sayısı 330 bin kişi artış gösterdi. Türkiye ekonomisinin en önemli kronik üç rahatsızlığından biri olan işsizlik noktasında atılan adımlar meyvesini vermeye devam edecek, bu konuda sanayiciler olarak biz de üzerimize düşen görevi yerine getirmeye devam edeceğiz.

Değerli Meclis Üyeleri,

2017 yılı yalnızca Türkiye'de değil Dünya'da da iyimser rüzgarların estiği bir yıl olarak devam ediyor. Yılın başında ekonomistlerin tahmin ettiği gibi daha pozitif bir küresel ekonomi ile karşı karşıyayız. Nitekim Amerika'da Dow Jones endeksi yılbaşından bu aya kadar % 12 civarında, son bir yılda ise % 20 nispetinde yükseldi. Bu şekilde tüm zamanların rekor düzeyine ulaştı. Almanya'da, Almanya'nın en büyük 30 hisse senedini barındıran DAX endeksi, Haziran'da tarihi rekora imza attı. 22 Ağustos 2016'da 10.494 olan endeks 19 Haziran'da 12.888 değeri ile son bir yılda %22 artış göstermiştir. İtalya, Fransa ve Japonya'da benzer şekilde endeksler %15-%30 aralığında artışa işaret etmektedir.

BİST 100 endeksi, 21 Nisan 2017 başladığı ralliye halen devam etmektedir. Ortalamada yılın başından bu yana %40'a yakın artan bir endeks ile karşı karşıyayız. Hem Türkiye'de hem de küresel düzlemde ekonomilerin yükselmesine neden olan bir takım teknik gerekçeler var: Dünya'da merkez bankalarının para politikasındaki gevşek yaklaşımlardan vazgeçerken acele etmeyeceklerine olan inancın artması, küresel büyümedeki hızlanma, ABD'de ocak ayında yönetime geçen Trump'ın genişlemeci maliye politikalarını hayata geçirememesi, ABD ekonomisinin aşırı ısınmasına bağlı yüksek faiz artışlarının gerçekleşmemesi. Tüm bu gelişmeler, sıcak paranın tekrar daha riskli yatırım araçlarına ve gelişme yolundaki ülke piyasalarına akın etmesine neden oldu. Türkiye'ye de ilk yarıda gelen sıcak paranın %80'inin Mayıs ve sonrasında gelmesi bu durumu teyit etmektedir. Bu dönemde, hem referandum sonuçları hem de KGF'nin etkisi ile birlikte Türkiye'de ekonomik yaşamda önemli bir rahatlama meydana gelmiştir. İkinci çeyrek büyüme rakamları açıklandığı zaman, bu gelişmelerin rakamlara yansımış halini de göreceğiz. Evet, küresel piyasalarda sıcak esen rüzgarların etkisi daha ne kadar devam edecek bunu kestirmek oldukça güç. Zira başta politik belirsizlikler olmak üzere pek çok unsur bu dalgayı tersine çevirebilecektir. Türkiye'de finans tarafından gelen açıklamalar, mevcut kaynakların çok önemli kısmının krediye dönüştürüldüğü şeklindedir. Zaten mevduatın üzerinde bir kredi hacmi yaratan bankacılık kesimi, KGF'nin etkisi ile çok daha hızlı bir kredi büyümesi meydana getirmiştir. Zira Hazine Destekli Kefalet Sistemi kapsamında Temmuz sonu itibarıyla kullanılan kredi tutarı 175,5 milyar lira olarak hesaplanmıştır. Hazine Destekli Kefalet Sistemi Temmuz 2017 Raporu'na göre, söz konusu sistem kapsamında temmuz sonu itibarıyla kredi veren bankalara 196 milyar lira tutarında kefalet limiti ve söz konusu tutarın yüzde 94'üne tekabül eden 185 milyar lira tutarında kefalet portföy limiti tahsis edilmiş durumdadır. Bunun da 175 milyarı kredi olarak kullanılmıştır. Bu rakamın ne anlama geldiğini daha net anlamak açısından şu rakamı sizinle paylaşmak istiyorum: Türkiye'de 2009-2016 döneminde kullanılan kefalet tutarı yalnızca 7 milyar liradır. KGF kredilerinin sektörel dağılımı incelendiğinde, söz konusu kefalet tutarının yüzde 38,63'ü ticaret, yüzde 30,02'si imalat sanayi, yüzde 12,98'i ise inşaat sektörüne kullanıldığı görülmektedir. Tüm bunlar KGF'nin Türkiye ekonomisinin ve aynı zamanda imalat sanayinin rahat bir nefes alması açısından çok önemli bir enstrüman olarak devreye alındığını bize söylemektedir. Çok ciddi bir büyüklüğe karşılık gelen KGF'nin de etkisi ile Türk bankacılık sektörü, bu yılın ilk altı ayında, yaklaşık 150 milyara karşılık gelen bir kredi hacmi yarattı. 30 milyar TL'lik mevduat artışına karşılık bu kadar volumlü kredi hacmini bankacılık sektörü, yurtdışından sağladığı yabancı kaynaklar ile finanse etti. Bu noktada Türkiye'nin yurtdışından gelecek paraya her anlamda bağlı olduğu, ekonominin normalden hızlı büyümesine imkan tanıyacak her türlü enstrümanın devreye alınması için dışarıdan kaynak girişine ihtiyaç duyulduğu bir kez daha ortaya çıktı.

Değerli Meclis Üyeleri,

Evet, sizlere konuşmamın başında ekonomide işlerin rayında gittiğini söylemiştim. Sektörler bazında bakıldığında, işler asıl bankacılık sektörü açısından iyi gitmiş görünmektedir. Bankacılık sektörü bu yılın ilk yarısında 25,4 milyar lira ile tüm zamanların en yüksek ilk yarı net kar rakamına ulaştı.

Bankacılık sektörü rekor kırdı. 2016'nın aynı dönemine kıyasla bu kar yüzde 22,5 arttı. Peki bankalar bu karı nasıl elde etti? Bakınız, bankaların net faiz geliri yılın ilk 6 ayında 2016'nın aynı dönemine göre yüzde 28,4 artarak 55,2 milyar lira oldu. Yani net faiz gelirindeki artış, karlılıktaki artışın asıl tetikleyicisi görünüyor.

Ticari kredi faizlerinde indirim gitmeyen bankacılık sektörü, her fırsatta faiz lobisine karşı çıkan Sn. Cumhurbaşkanımız ve bizlerin sesine kulak asmadıklarını birkez daha gösterdi. Hiç kuskusuz ilk yarıda bankacılık sektörünün karının bu kadar yükselmesinde en temel etmen, riski Hazine'nin yüklendiği KGF kredileridir. İlk yarıda bankacılık sektörü, geçmişten gelen kimi şüpheli kredilerini de Hazine kefaleti ile yenilemiştir. Böylece hem kendi üzerindeki şüpheli alacak karşılıklarını azaltmış, hem de gelecekteki olası batık kredi riskini yeni kredilerde Hazine'nin sırtına yüklemiştir. Bir de üzerine tarihi kar etmiştir. Şimdi soruyorum size; sizce bundan daha güzel bir ticaret olabilir mi? Bizde riskin olmadığı, tarihi karlar elde edebileceğimiz işler yapmak istiyoruz. Ancak ne yazık ki bu mümkün değil hiçbirimiz açısından. Bizlerin ayakta kalmaya çalıştığımız, ilave istihdam yaratma sözümüzü yerine getirmeye çalıştığımız bir ortamda bankacılık sektörü tarihi başarılar imza atıyor. Biz isterdik ki Türk finans sektörü, kredi genişlemesinin bu kadar büyük olduğu bir ortamda ticari kredi faizlerinde yapacakları indirim ile reel sektörün yanında olduğunu bizlere gösterebilir. Ancak ne yazık ki bankacılık sektörü, geçmişte yanımızda olduğunu hissettirmediyse bugün de yine yanımızda değildir.

Değerli Meclis Üyeleri,

2014 yılının ortalarında başlayan küresel piyasalardaki dalgalanmalar hiç kuşkusuz Türkiye'yi de etkisi altına almıştır. Ancak hatırlanacağı üzere o dönemde Türkiye'nin de içinde yer aldığı kırılmalı beşli olarak nitelendirilen gruptaki ülkelerin, finansal piyasalardaki dalgalanmadan çok daha fazla etkileneceği ifade edilmekle kalmayıp aynı zamanda ekonomide olası ani duruş riskinden dahi bahsedilen bir Türkiye tablosu çiziliyordu. Benzer bir durum hain 15 Temmuz darbe girişiminden sonra da karşımıza çıktı. 15 Temmuzdan sonra Derecelendirme kuruluşları Türkiye ekonomisi için her zamanki gibi ani duruş riskinden bahsedip acele bir şekilde Türkiye'nin notunu aşağı çektiler. Bugün görüyoruz ki, bu yazıp çizilenler gerçekleşmedi ve Türkiye ekonomisi 2016 yılını %2.9 gibi bir büyüme ile yılı kapatmayı başardı. Ne zaman Türkiye ya da küresel piyasalarda işler yolunda gitmese hemen Türkiye ekonomisinin, dışarıdan gelecek olan sıcak paraya olan bağımlılığını öne sürüp bu paranın kesileceğini ve ekonominin duracağını öngörmektedirler. Ne yazık ki Türkiye olarak cari açık sorunumuzu ve bunun finansman kalitesini çözemediğimiz sürece bu söylemler ile karşı karşıya kalacağız gibi görünüyor. İlk 6 aydaki finansal gelişmeleri bu çerçeveden değerlendirdiğimizde, karşımıza önemli bir risk çıkmasa da tablonun dikkatli okunması gerekmektedir. Öncelikle geçen yılın ilk yarısında 19 milyar dolar olan cari açık yüzde 9.11 artışla 20.77 milyar dolara yükselmiş görünmektedir. İlk yarıdaki ihracat artışına rağmen ithalattaki 8.5 milyar dolarlık artış neticesinde dış ticaret açığı 2.14 milyar dolar artmış görünmektedir. Turizm dengesinde geçen seneye kıyasla yüzde 12.79'luk bir iyileşme söz konusudur. Bu düzelmeye turizm giderlerindeki azalmanın da payı vardır. Finansman cephesinde doğrudan yatırımlarda, geçen seneye kıyasla 426 milyon dolarlık azalma söz konusudur.

Gayrimenkul yatırımlarında bir artış söz konusu iken doğrudan yatırımlarda 1 milyar dolarlık önemli bir düşüş göze çarpmaktadır. Yurtdışından sağlanan kredilerde 6.64 milyar dolarlık bir düşüş meydana gelmiştir. Buna karşılık sıcak para girişinde yüzde 48.5'lik ciddi bir artış görülmektedir. Artışta ön plana çıkan yatırım aracı tahvil- bono olarak kendini göstermektedir. Bu hareketler sonucunda ilk 6 ayda Türkiye, cari açığını finanse etmek için döviz rezervlerinden 2.4 milyar dolar harcamıştır. Evet, Türkiye ilk 6 ayda tahvil ve bono satarak, yani yabancı yatırımcıya cazip bir faiz haddi sunarak sıcak parayı kendine çekmeyi başarmıştır. Bizim Türkiye olarak, yüksek faiz sarmalından yapısal olarak kurtulmamız için kesinlikle cari açık problemimizi uzun vadede çözecek politikalara ihtiyacımız bulunmaktadır. Bunun da yöntemi ülkede üretimi cazip hale getirmekten geçmektedir. Yatırımı ve üretimi cazip hale getiremediğimiz sürece Türkiye bu sorunla her 10 senede bir karşı karşıya kalacaktır.

Değerli Meclis Üyeleri,

Yeni yatırım ve üretim alanlarının ortaya çıkarılması için, girişimcilik konusunda Türkiye'de çok cesur adımların atılması gerekmektedir. Girişimciliği seven bir ülkeyiz. Global Entrepreneurship Monitor araştırmasına göre Türkiye'de potansiyel girişimcilerin oranı yaklaşık %32, yani her 100 kişiden 32 tanesi önümüzdeki üç yıl içerisinde girişimcilik faaliyetinde bulunma niyetinde. Gelişmiş ülkelerde bu oran %14. Ancak ne yazık ki tek başına girişimcilik ruhu bize yetmiyor. Girişimcilik ekosistemi ya da yenilikçilik kültürü noktasında ülke olarak atmamız gereken pek çok adım var.

Yapılan araştırmalar sonucu Türkiye'deki kişiliğin şekillendiği ve seçimlerin yapıldığı ilk gençlik yılları olarak tanımlanabilecek 15-18 yaş aralığındaki gençlerimizin sadece %8'i ileride kendi işini kurmayı hayal etmektedir. Hayal kuramayan hiçbir bireyin girişimci olamayacağı gerçeğini öncelikle kabul etmeliyiz. Aynı zamanda belirsizlik Türkiye'de girişimciliğin önündeki en önemli engellerden bir tanesi. Türkiye'deki her 3 kişiden 2'si girişimlerinde başarısız olma korkusunu işletme kurmalarının önünde bir engel olarak görüyor. Her yıl en az 1 milyon gence iş bulmak zorunda olan Türkiye için Girişimcilik ihtiyaçtan öte zorunluluk olarak görülmesi gereken bir noktadır. Konu bu şekilde algılanmadığı sürece, girişimcilik sempozyumlarda işlenen bir konu olarak kalmaya devam edecektir. Sözlerime burada son verirken, yaklaşan kurban bayramınızı şimdiden kutluyor, sevdiklerinizle birlikte mutlu ve güzel bir bayram geçirmenizi diliyorum.